

bil blagi mož, ki se je toliko trudil, da bi pomagal drugim posestnikom — pošiljal jim je trte vsepovsod zastonj, cepiče in sviloprejke — vzor, kako ne sme sam zase gospodariti.

Ta dva moža zaslužita, da se vzameta v zgodovinsko knjigo kmētijstva na Spodnjem Štajerskem. Poleg njiju še poznamo F. Višečkega, Stoegerja iz Hardeka, Lovra Štepišnika, posestnika in mlinarja v Gornji Ložnici, I. Kralja, posestnika od Sv. Križa pri Ljutomeru i. dr.

Prelogovo politično naziranje.

Pojasniti je treba le še politična načela urednika Preloga. Spominjamo se, da je bil mož pred l. 1848. pristaš novih idej, ki so zahtevale osvobojenja iz starih razmer, saj hvali in časti dekana Jaklina radi „svobodomiselnih idej“ in se navdušuje za „svobodomiselnega“ župnika Adamiča na Remšniku. Prelog



MAJOLIKA IZ L. 1863.

je tedaj gorel s temi možmi za idejo, da se razbremenijo posestva in oprostijo tlake. Vse je dočkal l. 1848. Toda doba tako zaželene svobode ga je udarila najhujše; le spomnimo se ljutomerskih dogodkov! Tudi absolutizem in nato liberalna doba sta morali napraviti čuden vtisk nanj; nikakor se ne čudimo, da mu je vzrastel iz notranjega čuta značaj, ki je našel svoje opore v konservativizmu, in to radi tega, ker je vedel, da bori ta politična stranka boj proti nemškemu liberalizmu, ki je vse prej nego svobodomiselnost. Našel je mirno zavetje za svoje prepričanje v konservativni stranki.

Prelog je bil veren; saj sam pravi, da se drži kot zdravnik dr. Hufelandovega izreka: „Zdravnik brez vere je grozovitnež, grozna zver. Vero mora imeti vsak, sicer je brez temelja.“

Najlepše pa spoznamo Prelogovo stališče iz dobe, v kateri se je začelo cepiti delovanje rodoljubov. Članek „Ne dražimo se“ v 17. številki l. 1869.

nam jasno kaže njegovo naziranje in nado, da bodo vsi skupno junaško branili svoje narodne koristi. Povod je dal dopis iz Maribora v „Danici“, katerega je najbrže spisal dr. J. Ulaga. Mirno in bistroumno si razlaga Prelog pomen nove narodne stranke. Ta nova stranka je bila za Preloga-Slovenca vzor; družila je pa tudi vse stanove, duhovske in posvetne. Upal je iz tega kroga mnogo dobrega dela; kajti rodoljubi so si zastavili načelo, da „varujejo in gojijo slovensko narodnost v slovenskem narodu, ali slovenski narod v slovenski narodnosti, katere končni namen je narodno življenje, narodna svoboda in ravnopravnost, narodna omika, izobraženost in sreča slovenskega naroda.“

Prelog pravi, da se duhovščina kot činitelj nikakor ne more upirati temu načrtu, in ravnatoko ne more nova stranka kot činitelj zavračati duhovščine in jo izkoriščati v narodnem boju le kot sredstvo. Prelog opozarja na to, „da si narodna stranka naj zapomni in vsak narodnjak, ki je njen ud, da narodnosti ni moči ohraniti niti gojiti brez krščanstva“ itd. in „da duhovščina naj ne pozabi, in vsak duhovnik, ki je njen ud, naj razumi, da naroda v krščanstvu ohraniti in odgojiti brez narodnosti ni bilo in ne bo dano“ itd.

To so bile pač pametne besede; če bi bilo šlo po tej zaznamovani poti, se ne bi bil nikdar vnel strankarski prepir. Prelog sam s svojo osebo nam priča, da se lahko vjemata načeli teh dveh činiteljev. Ko je pa videl Prelog prevrat, se je rad umaknil. Prepričani smo, da je l. 1871. ostal še urednik, dasi je že bil prodal list „Katoliškemu političnemu društvu“, ker so se bali, da bi prišlo že to leto do razpora pri volitvah. Slabi uspehi novega domorodstva so se pa vendar pokazali že pri tej priliki; v brežiškem okraju je propadel kanonik Fr. Kosar, katerega je postavil za kandidata osrednji odbor v Mariboru. Zakrivila je mnogo narodna stranka, ki je pripustila na zahtevo nekaterih volilnih mož, da je nastopil v zadnjem trenutku kot kandidat Lenček iz Sevnice; mnogo so tudi grešili rodoljubi, da so postavili kandidata, katerega volilci niso marali; prodril je — nemški kandidat.

Najlepšo pohvalo mu je izrekel dr. Ulaga sam, ki je pisal ob njegovi smrti kot urednik „Slovenskega Gospodarja“: „Njega ni omamil novodobni liberalizem, marveč držal se je krepko prave poti ter z veseljem sodeloval povsod, kjer je šlo za narodni blagor.“

* * *

Umrli je dr. Prelog 27. januarja l. 1872. Žalost za njim je bila velika in iskrena. Najumestneje se nam zdi, da govore o sočutju tedanjih slovenskih